

казників у свіжій сировині виділився сорт 'Борис' та 'Стимул'. Так, у коренеплодах цих сортів накопичувалися 26,5 та 25,9 % сухої речовини (на 3,5 та 2,9 % більше порівняно з контролем), цукрів 9,2–10,4 %. Вміст аскорбінової кислоти у свіжих коренеплодах коливався у межах від 9,8 до 16,2 мг %. Найбіднішим біохімічним складом характеризувалися коренеплоди пастернаку сорту 'Пульс'.

При підборі коренеплідних овочів для сушіння важливе значення має розгалуженість коренеплодів, оскільки саме цей показник визначає придатність коренеплодів до механізованого сушіння. У наших дослідженнях він суттєво вплинув на кількість відходів у процесі підготовки сировини до сушіння.

Найменша кількість відходів була у коренеплодів сорту 'Борис' – 16,5 %, що на 2,2 % менше порівняно з контролем. Найбільше відходів встановлено у коренеплодів сорту 'Стимул' – 22,2 % (суттєво більше порівняно з контролем), що зумовлене глибиною залягання вічок, значною кількістю бокових корінців. Вихід готової сушеної продукції коливався у межах 21,8–26,4 % залежно від сорту і найбільшим був у зразках сорту 'Борис'.

Таким чином, за комплексом досліджуваних показників, кількістю відходів та виходом готової сировини найпридатнішими до переробки (сушіння) виявилися коренеплоди пастернаку сорту 'Борис'.

УДК 631.526.32:634.74:631.55:632.112

Кривошапка В.А., Терещенко Я.Ю.

Інститут садівництва (ІС) НААН України, Україна

e-mail: v.kryvoshapka@ukr.net

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВНИХ СОРТІВ ЖИМОЛОСТІ СИНЬОЇ (*LONICERA COERULEA* L.) В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Станом на сьогодні жимолість синя в Україні є нішевою культурою і вирощується здебільшого на присадибних ділянках та мініфермах поряд з іншими ягідними рослинами. Факторами, що стримують широке впровадження жимолості синьої у промислові насадження, є невисока врожайність застарілих сортів, недостатня обізнаність споживачів щодо харчової цінності ягід і брак інформації про можливість успішного вирощування в певній кліматичній зоні. Тому вкрай важливим є проведення комплексних досліджень її господарсько-біологічних ознак передусім нових вітчизняних та інтродукованих сортів, адаптивності їх до умов вирощування та виділення кращих для добору у первинне вивчення, а також для подальшого залучення у селекційний процес.

У Лісостепу України щорічно спостерігаються несприятливі погодні умови під час вегетації. Весняно-літні періоди характеризуються не

стільки підвищенням температури, скільки частими посухами. І хоча в середньому сума опадів за ці періоди знаходиться в межах норми, але їх випадання є вкрай нерівномірним. Особливо посушливими є березень і квітень, що підвищує ризик осипання зав'язі, зменшує кількість і якість урожаю та скорочує тривалість його зберігання. Це негативно впливає на закладання генеративних бруньок і може знизити майбутній урожай.

Висока температура повітря та низька його вологість викликають повітряну посуху, що переростає у ґрунтову. Жимолость синя – вологолюбна рослина з неглибокою кореневою системою – погано переносить повітряну посуху, внаслідок якої з'являються опіки на листках. Тому в умовах кліматичних змін актуальним стає створення сортів з високою адаптивністю до несприятливих абіотичних факторів довкілля і, перш за все, стійких до посухи.

Дослідження проведено в Інституті садівництва НААН України у 2017–2018 роках. Дослідні насадження закладено у 2014 р. за методикою колекційного сортовивчення. Схема садіння 3,0 × 1,0 м. Ділянка зрошувана, у міжряддях задерніння. Вивчали 12 сортів вітчизняної та зарубіжної селекції: 'Ханібі', 'Аврора', 'Дует', 'Каріна', 'Дочь Великана', 'Бакчарський Великан', 'Бакчарська юбілейна', 'Сільгінка', 'Богдана', 'Фіалка', 'Спокуса' та 'Алісія' (контроль). Обліки та спостереження виконувалися відповідно до загальноприйнятих методик. Визначали посухостійкість і компоненти продуктивності.

Інтенсивність фотосинтезу, а, отже, й формування продуктивності різних органів рослин відбувається при достатній транспірації, котра за дефіциту вологи та високої температури повітря зменшується. При недостатніх температурі та вологозабезпеченні нагромадження органічних речовин знижується, що призводить до відхилень від оптимальних параметрів росту й розвитку і, у свою чергу, спричинює недобір урожаю.

Встановлено різницю між сортами за оводненістю тканин листя. В середньому за роки досліджень цей показник коливався від 55,0 до 60,0 %. Найбільшу оводненість листків відмічено в сортів 'Фіалка', 'Бакчарський Великан' і 'Бакчарська юбілейна' (у межах 59,7–60,0 %).

Разом з визначенням оводненості тканин листя вивчали його водоутримувальну спроможність. Посухостійкість забезпечується значною водоутримувальною здатністю клітин листків, наявністю в їхніх вакуолях і цитоплазмі низькомолекулярних сполук з високою гідрофільністю. За нашими даними, у середньому за роки досліджень інтенсивність втрати води листям у різних сортів була неоднаковою – від 5,6 до 15,3 % при двогодинній, від 11,0 до 26,7 при чотиригодинній, від 15,5 до 31,8 при шестигодинній та від 40,2 до 54,0 % при 24-годинній експозиціях.

Найбільшу водоутримувальну спроможність виявлено в 'Дуета', який характеризувався низьким відсотком втрати води протягом всієї експозиції – від 5,6 % при початковій до 40,2 за 24-годинної. Високу

здатність утримувати воду відмічено в 'Ханібі' та 'Каріні' (відповідно 8,4–44,4 і 9,6–44,0 %), дещо гірші показники були в сортів 'Дочь Великана' (9,1–49,3) та 'Алісія' (10,4–46,9 %). Найінтенсивніше втрачало воду протягом усієї експозиції листя 'Богдани' та 'Аврори', а також 'Сільгінки' та 'Бакчарської юбілейної'. Висока водовіддача в останнього з названих сортів швидше за все пов'язана з вищим вмістом води в листі (60 %), оскільки найбільше її втрачають рослини з вищою оводненістю. Водночас у польових умовах у сортів 'Аврора', 'Бакчарська юбілейна' та 'Сільгінка' спостерігалися всихання та опіки країв або цілих листків, що характерно для пошкоджень в умовах атмосферної посухи.

Згідно з результатами досліджень, за показниками водно-фізичних властивостей листя виділено сорти: з дуже високою посухостійкістю – 'Дует', з високою – 'Ханібі', 'Каріна', 'Дочь Великана', 'Алісія', середньою – 'Спокуса', 'Бакчарський Великан', 'Фіалка', з низькою – 'Аврора', 'Богдана', 'Бакчарська юбілейна' та 'Сільгінка'.

Сорти було розділено на групи за строками досягання: ранньостиглі – 'Фіалка', 'Сільгінка', 'Бакчарський Великан' (24.05–30.05), середньостиглі – 'Аврора', 'Бакчарська юбілейна', 'Алісія' та 'Богдана' (1.06–7.06), пізньостиглі – 'Ханібі', 'Дочь Великана', 'Каріна' і 'Дует' (11.06–18.06). Різниця за термінами дозрівання між групами стиглості складала 5–7 діб. Серед досліджуваного сортименту виділено: за врожайністю – 'Дует', 'Аврора', 'Спокуса' (1,8–1,2 т/га), за масою плоду – 'Дует', 'Бакчарський Великан', 'Дочь Великана', 'Бакчарська юбілейна', 'Сільгінка' (1,2–1,7 г), за смаковими якостями – 'Спокуса' та 'Фіалка' (8,7–8,8 бала).

Таким чином, вищезазначені сорти доцільно залучати в подальшому для досліджень за методикою первинного сортовивчення та для використання в сучасних селекційних програмах.

УДК 631.526.32:341(061.1ЄС)

Линчак Н.Б.

Український інститут експертизи сортів рослин, Україна

e-mail: nadin_chervak@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ ОРГАНІЧНИХ СОРТІВ РОСЛИН У ЄС

Органічні продукти стають все більш популярними, і відповідно органічна сільськогосподарська територія збільшується для задоволення попиту споживачів. Поряд із зростанням органічної сільськогосподарської площі та попиту споживачів слідує попит на збільшення кількості та якості органічних сортів.

До теперішнього часу органічне землеробство значною мірою залежить від сортів, вирощених для традиційного землеробства, і це, швидше за все, буде відбуватися протягом багатьох років. Селекція є